

УДК

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА І ЗБУТУ НОВИХ ВИДІВ
ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОДУКТІВ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ
ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ
THE ORGANIZATION MANUFACTURE AND SELLING NEW KINDS
OF PRODUCTS A CHILDREN'S FEED OF TREATMENT-AND-
PROPHYLASTIC PURPOSE**

Медведенко О.В., Medvedenko O.V.,
Слободян Н.Г., к.е.н., Slobodian N.G., к.е.н.,
Національного університету харчових технологій
National University of the Food Technologies

Анотація. Ринок дитячого харчування в Україні в останні роки розвивається прискореними темпами. Збільшення виробництва продукції лікувально-профілактичного призначення для дітей є стратегічним напрямком розвитку українського суспільства. Автори статті пропонують модель розвитку українського ринку дитячого харчування на основі організації виробництва і збуту нових видів продуктів та удосконалення системи управління і стимулювання.

Annotation. The market of children's feed in Ukraine develops the accelerated rates. Authors offer model of development of the Ukrainian market of a children's feed on the basis of the organization manufacture and selling new kinds of products and improvements of a control system and stimulation.

Ключові слова. Дитяче харчування, ринок, виробництво, збут.

Key words. A children's feed, the market, manufacture, selling.

І.Вступ. Розвиток ринку дитячого харчування на Україні сьогодні залишається питанням проблемним та суперечливим. В останні роки цій темі уряд приділяє чимало уваги, але занедбану за багато років галузь виробництва

продуктів дитячого харчування не так легко «підняти». Ринок дитячого харчування України місткий та перспективний. Його обсяг у 2004 р. склав 12-13 тис.т, або \$65-70 млн. У 2005 році обсяг ринку сягнув \$ 77 млн., на сьогоднішній момент ємність ринку оцінюється на рівні \$ 100 млн. При цьому частка вітчизняних виробників на перевищує 25%. Інтерес до ринку дитячого харчування України іноземних виробників продовжує зростати. Крім економічних чинників, існують не менш важливі етичні та соціальні, а саме: підтримка вітчизняних виробників продуктів дитячого харчування, здоров'я українських немовлят, здоров'я нації в цілому.

II. Постановка проблеми. Кон'юктура ринку продуктів дитячого харчування напряму пов'язана з демографічною ситуацією в країні. Зараз на світовому ринку обсяги продажу дитячого харчування зростають на 3,5% щороку. Одна з причин цього - загальне зростання чисельності дітей віком від 0 до 3-х років.

В Україні в наступні п'ять років прогнозується зростання ринку дитячого харчування щонайменше в два рази. Один з факторів - зростання народжуваності в Україні. Особливого значення набуває при цьому виробництво спеціальних продуктів лікувально-профілактичного призначення, адже за статистикою стан здоров'я майже кожної другої новонародженої дитини вже має відхилення від норми. Потреба населення в спеціальних продуктах дитячого харчування постійно зростає, адже багато регіонів України є екологічно небезпечними в зв'язку з Чорнобильською катастрофою, розташуванням «брудних» виробництв у Східному регіоні та загальним погіршенням екологічної ситуації в світі.

Визначимо ключові моменти розвитку українського ринку дитячого харчування та основні перешкоди на шляху відновлення вітчизняного виробництва.

Промисловий випуск рідких та пастоподібних молочних продуктів, сухих молочних сумішей, сосисок та ковбасних виробів та плодоовочевих консервів налагоджено в багатьох містах України, зокрема – рідких та пастоподібних

молочних продуктів – в 31 місті на потужностях місцевих молокозаводів та молочних кухонь, сухих молочних сумішей – на двох молочноконсервних комбінатах дитячого харчування – Хорольському та Балтському. Але існують такі проблеми, як: складне фінансове становище підприємств-виробників, недосконалість цінової політики, відсутність обігових коштів, достатньої кількості екологічно чистої сировини, власних таропакувальних матеріалів та компонентів, застаріле устаткування і технології, падіння купівельної спроможності населення та інше. Тому з 1994 року почався спад виробництва продуктів харчування для дітей раннього віку, що привело до збільшення імпорту цього виду продукції. І навіть на сьогоднішній день потреба на Україні в продукції повністю незадоволена. Найгірша ситуація в такому важливому сегменті, як рідкі та пастоподібні молочні продукти – сегмент освоєно лише на 3,9%.

З 25-ти областей України, що мають потужності по виробництву рідких та пастоподібних молочних продуктів для дітей раннього віку, зазначені продукти виробляються лише в 17-ти, з яких лише в 6-ти очікується збільшення їх випуску. Основним постачальником дитячого кефіру, інших кисломолочних продуктів та сиру є молочні кухні, мережа яких скорочується. Функціонують вони, головним чином, при лікарнях. Виробничі потужності їх обмежені, а саме виробництво нерентабельне. Лише всередині 2005 р. відновив свою роботу Київський завод дитячого харчування, виробничі потужності якого дорівнюють 15 тонам продуктів за зміну.

Однією з головних вимог до виробництва продуктів дитячого харчування є необхідність забезпечення переробних підприємств екологічно чистою сировиною. Виробництво екологічно чистої сировини для господарств збиткове, оскільки потребує додаткових витрат та державної підтримки. На 2007 рік, зокрема, необхідно забезпечити виплату державних дотацій у сумі 8266,4 тис.грн., в т.ч. борг за 2006 рік у сумі 1663,4 тис. грн.

На територію України завозяться продукти так званого тривалого зберігання з використанням імпортних концентратів, барвників та консервантів.

Особливо непокоять факти реалізації дитячого харчування, яке може негативно впливати на здоров'я дитини. Дозволи на реалізацію продуктів дитячого харчування іноземного виробництва надаються на продукти, терміни придатності яких значно перевищують терміни аналогічних вітчизняних продуктів. Наприклад, імпорتنі сухі молочні суміші мають термін придатності 2-2,5 роки, а аналогічні вітчизняні – лише 8-12 місяців.

Організацію промислового виробництва рідких кисломолочних продуктів дитячого харчування стримує строк їх реалізації. Адже ця продукція повинна потрапляти на полиці магазинів одразу з заводу, тобто доставка повинна тривати не більше доби. Це ускладнює охоплення регіонів, віддалених від виробника. Перспективний напрямок розвитку цього виду продукції - організація виробництва сухих швидкорозчинних кисломолочних сумішей.

III. Результати дослідження.

З 1 січня 2007 року вступив в силу Закон України «Про дитяче харчування», який встановлює державну політику у сфері забезпечення грудних дітей та дітей раннього віку безпечним дитячим харчуванням. Закон спрямований на зміцнення та збереження здоров'я населення, здійснення профілактики захворювань, пов'язаних з порушенням харчування, поліпшення демографічної ситуації в Україні. Держава стимулює вітчизняне виробництво продуктів дитячого харчування та сировини для їх виробництва шляхом пільгового кредитування, оподаткування, митного і тарифного регулювання. Передбачається розміщення державного замовлення для вітчизняних виробників продуктів дитячого харчування та сировини, а також встановлення ставок ввізного мита на продукти дитячого харчування, що ввозяться на територію України, аналоги яким виробляються вітчизняними підприємствами. Закон відкриває новий етап розвитку ринку дитячого харчування на Україні, але виникає багато питань з приводу того, яким чином і ким буде організовано виконання положень Закону.

Нами розроблено ряд пропозицій та запропоновано модель розвитку українського ринку дитячого харчування на основі організації виробництва і

збуту нових видів продуктів дитячого харчування лікувально-профілактичного призначення для дітей від 0 років на період до 2010 р. Основна задача - посилення позицій вітчизняних виробників дитячого харчування та досягнення ними 90 % покриття ринку дитячого харчування України до кінця 2010 р.

Стратегічні цілі запропонованої моделі розвитку ринку дитячого харчування в Україні:

- Збільшення частки українських виробників в сегменті кисломолочної продукції лікувально-профілактичного призначення до 75 % та досягнення обсягу виробництва сухих кисломолочних сумішей обсягом близько 50 тис. т.
- Збільшення суми державних субсидій виробникам екологічно чистої сировини (молока) до 10 млн. грн.
- Організація випуску швидкорозчинної кисломолочної продукції лікувально-профілактичного призначення нового покоління для дітей від 0 років на базі Хорольського МКК дитячого харчування.
- Вдосконалення системи державної підтримки вітчизняних виробників та регулювання виробництва продукції дитячого харчування (організаційна схема).
- Налагодження гнучкої взаємодії в ланцюгу держава – виробник – дистриб'ютор - споживач.
- Відновлення роботи державних служб контролю за розвитком ринку дитячого харчування.
- Пошук та заключення договорів з дистриб'юторами в усіх регіонах України.
- Фінансування маркетингових заходів, пропаганда продукції дитячого харчування вітчизняного виробництва та агресивне проникнення в торгівельну мережу спеціалізованих торгівельних точок та супермаркетів України.
- Дотримання єдиної цінової політики.
- Створення бази потенційних клієнтів

- Розробка механізму відстеження, стимулювання та контролю продажів нових видів продукції і поставлених завдань.

Для покращення ситуації в галузі дитячого харчування доцільно розмістити виробництво нового виду сухих сумішей «Лактіум» на ВАТ «Хорольський молочноконсервний комбінат дитячих продуктів». Фінансовий стан підприємства визначається стійкістю та платоспроможністю, забезпеченістю власними оборотними засобами та прибутковістю фінансово-економічної діяльності. По-друге, ВАТ «Хорольський МКК дитячих продуктів» має розгалужену мережу постачальників сировини з найчистіших зонах України і навіть Росії. По-третє, на цьому комбінаті встановлено сушильну установку нового покоління і інвестовано 1470,0 дол. США. Організація виробництва швидкорозчинних кисломолочних сумішей «Лактіум» дасть змогу завантажити потужності комбінату, адже зараз вони використовуються лише на чверть. І головне - буде охоплено такий сегмент, як дитяче харчування лікувально-профілактичного призначення.

Слід зазначити, що протягом останніх п'яти років на території України, окрім «Наріне» та «Лактіум», не було розроблено жодного виду кисломолочних продуктів дитячого харчування.

У 2004 році на Україні було реалізовано продукції «Лактіум» на суму 433,58 тис. грн. та «Наріне» на суму 2547,67 тис. грн. Це незначні обсяги в межах України. Ці продукти мають потенційно високі показники збуту. Використовуючи метод оцінки потенційних обсягів продажу продукції на ринку, можна спрогнозувати максимально можливі обсяги продажу цих продуктів – 33897 т, чи 134191 тис. грн. Нагадаємо, що потреба в продукції даного виду складає 48200 т. Обсяги продажу кисломолочних продуктів «Наріне» та «Лактіум» можна значно збільшити, навіть якщо попит на продукцію навіть залишиться на даному рівні. Можливе збільшення реалізації в натуральному та грошовому виразі приблизно в 50 разів. Підвищити обсяги продажу можна також завдяки розширенню цільової аудиторії, адже ці продукти можуть використовувати не лише діти, а й всі категорії населення в

щоденному харчуванні. Виходячи з розрахунку необхідної кількості кисломолочної продукції, можна сказати, що завдяки збільшенню обсягів виробництва «Наріне» та «Лактіум» і незмінному випуску інших продуктів показник задоволення потреби зростає в 19 разів.

Для впровадження у виробництво нового кисломолочного сухого продукту «Лактіум» авторами розраховано необхідні державні дотації у розмірі 1051,14 тис. грн. для закупівлі 4204,5 т екологічно чистого молока. Це означає необхідність збільшення загальної суми запланованих дотації виробникам сировини у 2007 році на 16%.

Важливим питанням є включення продукції «Наріне» та «Лактіум» до переліку продукції дитячого харчування, прибуток від реалізації яких звільняється від оподаткування. Вирішення цього питання – необхідна передумова встановлення конкурентних цін на продукцію. У технічній документації на продукти «Наріне» та «Лактіум» зазначається, що сухі препарати можуть використовуватися з перших тижнів життя, кисломолочні – з півроку, але до переліку продукції дитячого харчування з пільговим оподаткуванням ці продукти не включені. На думку авторів, необхідне узгодження і врегулювання цього питання .

Потребує подальшого удосконалення механізм регулювання процесів на ринку дитячого харчування, адже без державної підтримки розвиток вітчизняного виробництва дитячого харчування на даному етапі неможливий. В організаційну схему виконання Закону «Про дитяче харчування» необхідно внести значні зміни. Існуюча схема державного управління виробництвом та збутом продуктів дитячого харчування багаторівнева і недостатньо ефективна.

З метою удосконалення схеми регулювання ринку дитячого харчування в Україні авторами запропоновано:

- Створення відокремленого Комітету дитячого харчування, основною функцією якого є координація діяльності обласних держадміністрацій та Міністерства аграрної політики (Комітету Харчової промисловості)

щодо стимулювання вітчизняного виробництва та збуту продуктів дитячого харчування.

- Створення служби підтримки та оперативного реагування на потреби виробників дитячого харчування, яка б мала прямий зв'язок з безпосередніми виробниками через інспекторів в областях .
- Створення органу моніторингу та контролю ринку дитячого харчування, який безпосередньо підпорядковується Комітету дитячого харчування.

IV. Висновки і шляхи вирішення проблеми.

Проведене дослідження дозволило зробити ряд висновків щодо удосконалення організаційно-економічного механізму функціонування ринку дитячого харчування в Україні, визначити стратегічні напрями його розвитку на сучасному етапі:

- Випуск спеціальних продуктів для вагітних жінок з метою забезпечення розвитку плода в період його внутрішньоутробного розвитку та випуск спеціальних продуктів для стимуляції лактації годувальниць;
- Освоєння нових, сучасних технологій виробництва адаптованих молочних сумішей найбільш наближених до грудного молока за вмістом макро - і мікро харчових компонентів, біо- і фізико-хімічними властивостями на мікро структурному та макроструктурному рівнях;
- Організація промислового виробництва продуктів для прикорму дітей грудного віку: кисломолочні продукти (сири, пастоподібні вироби), швидкорозчинні збагачені круп'яні та молочно-круп'яні каші, м'ясні та рибні пюреподібні консерви тощо.

Таким чином, існує стратегічно важлива потреба зростання виробництва вітчизняних продуктів дитячого харчування лікувально-профілактичного призначення, оскільки в Україні для цього існує сировинна та виробнича база. Українські виробники в змозі задовольнити потреби внутрішнього ринку і успішно конкурувати з іноземними контрагентами. Новітні розробки

вітчизняної продукції є якісними і недорогими, краще пристосованими до фізичних особливостей українських дітей, ніж іноземні аналоги.

Література

1. Закон України «Про дитяче харчування». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, N 44, ст.433 .
2. Постанова від 30.07.1998р. №1187/98-КМУ “Про затвердження порядку віднесення харчових продуктів до категорії спеціальних”.
3. “Недетские деньги: годовой промышленный обзор рынка детского питания». - “Бизнес” №5(524) , 03.02.2003г.
4. «Дорогие потомки».- «Бізнес» №6, 07.02.2005г.
5. Ринок дитячого харчування: проблеми розвитку. Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 189: В 5 т. Том III.- Дніпропетровськ: ДНУ, 2004.- 316 с., с.743-747.
6. Маркетингові дослідження на ринку дитячого харчування України. Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 190: В 5 т. Том III.- Дніпропетровськ: ДНУ, 2004.- 288 с., с.713-717.
7. Дитяче харчування лікувально-профілактичного призначення: перспективи розвитку на ринку України. Збірник наукових праць. - Київ: НУХТ, 2005.
8. Обґрунтування доцільності організації виробництва нового виду кисломолочного продукту дитячого харчування на базі Хорольського молочно-консервного комбінату. Збірник наукових праць. -Харків: ХПІ, 2005.